

№ 9/1939.

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställ-
ning till Ålands landsting med förslag till lan-
skapslag om kommunala barnmorskor i landskapet
Åland.

Vid föredragning i statsrådet den 5 april 1939 av Ålands lands-
tings beslut av den 24 november 1938 om antagande av landskapslag
angående kommunala barnmorskor i landskapet Åland har Republikens
president, efter det Högsta domstolens utlåtande i ärendet inford-
rats, funnit, att lagstiftningen om kommunal barnmorskebefattning,
försåvitt den rör sig inom området för den kommunala lagstiftningen,
tillhör landstingets lagstiftningsbefogenhet. Men då den av lands-
tinget antagna lagen därjämte innehåller stadganden angående förvalt-
ningen av hälsovårdsärenden, i vilka stadganden nämnda uppgifter i
den av landstinget antagna lagen i enlighet med den tidigare i land-
skapet gällande rätten övergått på landskapsnämnden, dock så, att
landskapsnämnden ej längre skulle behöva, såsom den enligt 10 § 2
mom. i förordningen den 5 december 1924 angående ordnande av de för-
valtningsgrenar, som hänförde sig till hälso- och sjukvården inom
landskapet Åland, borde, införskaffa medicinalstyrelsens utlåtande
i ärenden, som angå avlöande av gemensam barnmorska för flera kom-
muner samt beviljande av lättnad från kommunernas skyldighet att av-
löna barnmorskor, (kursiv. av landskapsnämnden) och landstinget så-
lunda genom åsidosättandet av stadgandena i nämnda förordning över-

skridit sin lagstiftningsbefogenhet, har Presidenten, med stöd av § 3 mom. i lagen den 6 maj 1920 om självstyrelse för Åland, förordnat, att den ifrågavarande landskapslagen skall förfalla.

Presidentens nästnämnda beslut grundar sig på samma motiv, som stats domstolen framhållit i sitt ovannämnda utlåtande till Presidenten av den 23 mars 1939, varför en närmare relation av detta utlåtande ej torde vara av nöden. Auktoritativt har sålunda understukits, att landskapsnämnden ej har större befogenhet beträffande barnmorskorna på Åland än den landshövding utövar i riket. Visserligen har genom ovanåberopade överenskommelseförordning behörighetsgränserna mellan statens och landskapets förvaltningsuppgifter uppdragits, men då hälso- och sjukvården i princip är att anse såsom en landskapets angelägenhet och det förvaltningsområde, som inbegripes i den uti landskapet jämlikt § 10 självstyrelselagen gällande lagen av den 6 februari 1920 om anställande av barnmorskor i landskommunerna och om deras avlöning och som berör kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor, kommunala barnmorskors rättigheter och skyldigheter, pensionsförmåner etc., helt och hållet torde höra till landskapets kompetens, hyser landskapsnämnden den bestämda uppfattning, att landskapsnämnden, såsom det verkställande organet för det självstyrda lands centrala landskapsförvaltning, bort kunna ombetros uppgiften att bestämma ärenden, som angå avlöande av gemensam barnmorska för flera kommuner samt beviljande av lättnad från kommunernas skyldighet.

dighet att avlöna barnmorskor. Och detta dessutom med så mycket större skäl, som landskapsnämnden, med den noggranna kännedom den besitter om de lokala förhållandena i landskapet, änskönt ej fackmyndighet på hälsovårdens område, dock måhända bättre än medicinalstyrelsen kan bedöma behövligheten av åtgärder uti sistomförmält avseende.

På sätt landskapsnämnden i sina framställningar till Landstinget av den 8 februari och den 20 oktober 1938 allaredan framhållit, gör sig behovet av en landskapslag i ämnet starkt gällande; och vill landskapsnämnden härutinnan särskilt påpeka, att barnmorska i landskapet för närvarande får tillerkännas en årspension av blott 4.500 mark, medan hon i riket enligt lagen av den 18 juni 1937 äger uppbära 7.200 mark om året under sin återstående livstid. Det nya förslag till landskapslag, som landskapsnämnden uppgjort, överensstämmer i allt annat med den av Landstinget den 24 november 1938 antagna landskapslagen, utom att i §§ 2 och 3 intagits de ändrade bestämmelser, som föranletts av denna landskapslags underkännande.

På grund av vad här ovan framhållits får landskapsnämnden förelägga Landstinget till antagande ett sålydande förslag till landskapslag:

" L a n d s k a p s l a g

om kommunala barnmorskor i landskapet Åland.

§ 1.

Mariehamn och varje landskommun i landskapet Åland bär i sin

tjänst hava examinerade barnmorskor i enlighet med vad i denna landskapslag stadgas.

§ 2.

I landskommun, vars invånarantal enligt mantalslängden icke överstiger femtusen, skall finnas minst en barnmorska. Dock må sådana mindre, till varandra gränsande kommuner, vilkas sammanlagda invånarantal ej överstiger femtusen, liksom även större kommuner, där de lar av kommunerna så omedelbart ansluta sig till varandra, att till sättande av en gemensam barnmorska är lämpligt, vara berättigade att efter det landskapsnämnden härom inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, med landskapsnämndens bifall avlöna gemensam barnmorska.

Antalet barnmorskor, som skall avlönas i Mariehamn, fastställas av landskapsnämnden.

§ 3.

Från vad ovan är stadgat angående kommunernas skyldighet att avlöna barnmorskor kan landskapsnämnden, efter att hava inhämtat medicinalstyrelsens utlåtande, på anhållan av vederbörande kommun tillstå vidare, dock ej för längre tid än fem år i sänder, bevilja sådan lättnad, som i betraktande av förhållandena befinnes nödig samt utan risk för hälsovården kan medgivas.

Finnes i kommunen barnmorska, som står i enskild eller i samman slutnings tjänst, och föreligger intet hinder för att hon allmänt anlitas såsom barnmorska i kommunen, skall sådan barnmorska inberäk

nas i antalet av kommunens barnmorskor samt anses innehava samma ställning vad tjänsteår och pension vidkommer som kommunalbarnmorska.

§ 4.

För kommunalbarnmorska skall uppgöras reglemente i vilket, såvitt kommunen är berättigad att därom besluta, barnmorskans rättigheter och skyldigheter närmare bestämmas, och skall å reglementet, angående vilket landskapsnämnden bör inhämta medicinalstyrelsens utlåtande, utverkas landskapsnämndens fastställelse.

Reglementet skall innehålla:

- 1) bestämmelse angående eventuell indelning av kommunen i barnmorskedistrikt;
- 2) bestämmelser om huru barnmorska antages till befattning eller från densamma entledigas, om eventuell ömsesidig uppsägningstid samt om barnmorska årligen tillkommande semester;
- 3) närmare bestämmelser angående barnmorskas avlöning och sättet för dess erläggande samt om barnmorskas boningsort och bostad eller mot bostad svarande penningvederlag;
- 4) barnmorsketaxa, i vilken fastställles förlossningsarvodets storlek och skälig ersättning åt barnmorskan för av förlossningshjälpen föranledda direkta utgifter;
- 5) bestämmelse angående barnmorskas skyldighet att meddela vägledning i spädbarnsvård ävensom moderskapsrådgivning, som skall äga rum under läkares inseende och enligt hans anvisningar;

6) bestämmelser därom, huru den moderskapsrådgivning är anordnad som skall äga rum under läkares inseende och enligt hans anvisningar

7) bestämmelser om barnmorskas åligganden i fråga om moderskapsunderstöd; samt

8) bestämmelser om barnmorskas åligganden beträffande vaccinerings

§ 5.

Kommunalbarnmorska anställles såväl i Mariehamn som i landskommun av vederbörande kommunala myndighet, efter det befattningen trettio dagar varit lediganslagen och vederbörande provinsial- eller distriktsläkare avgivit utlåtande om sökandena.

Kommunalbarnmorska är, med iakttagande av i vederbörigen för kommunalbarnmorska stadfäst reglemente bestämd uppsägningstid, berättigad att avgå från sin befattning, samt, därest hon anskaffat godkännande som vikarie, jämväl utan iakttagande av uppsägningstid. Uppsägning skall ske skriftligen hos hälsovårdsnämnden.

Vederbörande kommunala myndighet är likaså, med iakttagande av ovan nämnda uppsägningstid, berättigad att entlediga barnmorska från befattning, för såvitt provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare anser giltigt skäl härför föreligga.

Om barnmorskas anställande i eller avgång eller entledigande från befattning bör ofördröjligen anmälas hos provinsialläkaren eller distriktsläkaren och landskapsnämnden.

§ 6.

Barnmorska, som enligt denna landskapslag står i kommunens tjänst, skall i grundlön erhålla minst tolv tusen mark i året och därjämte ordentlig bostad, omfattande minst ett rum, kök och förstuga jämte värme och lyse samt badstuga eller badrum eller, i den mån dessa naturaförmåner icke stå henne till buds, mot dem svarande penningverderlag i enlighet med förhållandena på orten.

Kommunen bör även, såvida det utan att föranleda oskäligen kostnader är möjligt, anordna telefonförbindelse till den för barnmorskan anvisade bostaden.

§ 7.

Barnmorska är berättigad till förlossningsarvode enligt den i § 4 omförmälda taxan, från vars erläggande medellösa och mindre bemedlade dock äro befriade. Tillika är hon för av förlossningshjälpen föranledda direkta kostnader berättigad till ersättning, beräknad enligt sagda taxa, samt till erhållande av fri skjuts till och från förrättningsstället ävensom till kost under vistelsen därstädes. Sagda ersättning och skjutslega erlägges för obemedlad och mindre bemedlad av kommunen.

§ 8.

Kommunalbarnmorskas lön utbetalas månatligen ur kommunalkassan. Jämte ordinarie lön är barnmorska berättigad att månatligen erhålla ersättning enligt taxa för direkta utgifter, föranledda av förlossningshjälp åt medellös och mindre bemedlad barnaföderska i kommunen.

samt, därest hon icke erhållit fri skjuts till förrättningsplatsen och därifrån tillbaka, ersättning för skjutsningskostnaderna.

§ 9.

Kommunalbarnmorskas bostad, som skall godkännas av provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare, bör vara fredlig och ha tillgång till vatten, erforderlig mängd klabbad brännved, del i kökslare samt nödiga uthus, därest icke dessa på ett tidsenligare sätt anordnats i samband med bostaden.

§ 10.

Kommunen är berättigad att för varje enligt denna landskapslag anställd barnmorska i årligt landskapsunderstöd erhålla tiotusen mark.

Uppstår för någon kommun på grund av dess geografiska läge eller ekonomiska ställning svårigheter att avlöna barnmorska, kan sådan kommun bispringas med understöd utöver det i moment 1 nämnda beloppet.

§ 11.

Ur landskapsmedel utgående understöd för barnmorskas avlöning skall efter utgången av varje kalenderhalvår ofördröjligen rekvideras hos landskapsnämnden. Rekvisitionen skall åtföljas av utredning, som bestämmes av nämnden.

§ 12.

Barnmorska i kommunalbarnmorskebefattning beviljas av landskaps-

medel ålderstillägg för fyraårsperioder åt gången med fyra för hundra av grundlönen och fyra särskilda gånger. För erhållande av ålders- tillägg är kommunalbarnmorska berättigad att tillgodoräkna sig även den verksamhetstid, under vilken hon varit anställd som barnmorska i statens, kommuns, bolags, sammanslutnings eller stats- eller landskapsbidrag åtnjutande enskild anstalts tjänst.

§ 13.

Barnmorska tillkommande ålderstillägg ansökes skriftligen hos landskapsnämnden och beviljas av denna.

§ 14.

Kommunalbarnmorska är vid uppnådd sextio års ålder skyldig att avgå från sin befattning. Dock kan landskapsnämnden, efter att hava hört den kommunalmyndighet, som äger anställa barnmorska, berättiga barnmorska att kvarstå i sin befattning ända till sextiofem års ålder.

Barnmorska, vilken oförvitligen tjänat såsom kommunalbarnmorska i trettio år, vare efter uppnådd sextio års ålder vid avgång från sin befattning berättigad att av landskapsmedel i årlig livstids pension erhålla sextio för hundra av grundlönen eller sjutusentvåhundra mark. Såsom berättigande till pension äger kommunalbarnmorska att räkna sig till godo även den tid, vilken hon enligt § 12 får tillgodoräkna sig med avseende å ålderstillägg. Blir kommunalbarnmorska tidigare, än vad ovan sagts, varaktigt oförmögen till sin befattning, berättiga tio pensionsår till tio trettiondedelar av fullt pensions-

belopp och varje påföljande fullt pensionsår till ytterligare en trettiondedel därav, intill dess fullt pensionsbelopp uppnås. Liden hon av sjukdom, som innebär fara för nyfött barn, och hon av denna anledning måste entledigas, kan landskapsnämnden, efter inhämtat utlåtande av provinsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare, bevilja henne vårdbidrag för viss tid eller skälig pension oberoende pensionsåren.

§ 15.

Barnmorska tillkommande pension eller vårdbidrag ansökes skriftligen hos landskapsnämnden och beviljas av denna med iakttagande i tillämpliga delar av vad om innehavares av landskapstjänst eller befattning rätt till pension är särskilt stadgat.

§ 16.

I kommuns tjänst anställd barnmorska bör minst vart tionde år deltaga i de repetitionskurser i allmän förlossningslära, som för äldre barnmorskor anordnas, för vilket ändamål barnmorskorna skola erhålla understöd ur anslag, som därför upptagas i landskapets utgiftsstat.

§ 17.

Landskapsnämnden skall tillse, att beträffande organisationen och handhavandet av kommunal barnmorskebefattning lag och fastställda reglementen iakttagas.

§ 18.

Provinsialläkare eller vederbörande distriktsläkare skall närmast tillse, att stadgandena angående kommunalbarnmorska iakttagas, Finne

provsialläkaren eller vederbörande distriktsläkare eller har till hans kännedom kommit, att utfärdade bestämmelser eller stadfast reglemente icke iakttagits, skall han ofördröjligen, därest hans erinringar icke beaktats, göra anmälan om saken hos landskapsnämnden.

§ 19.

Denna landskapslag, varigenom landskapslagen den 15 maj 1926 om antagande av lagen den 31 december 1924 angående ändring av lagen om anställande av barnmorskor i landskommunerna och deras avlöning, given den 6 februari 1920, upphäves, träder omedelbart i kraft, dock sålunda att i densamma fastställda grundlön och ålderstillägg skola utbetalas från ingången av år 1939".

Mariehamn den 26 september 1939.

På landskapsnämndens vägnar:

Fiskerihandlaren

M. W. S. Becker